

TARBIYA DARSLARI JARAYONIDA BAHOUDDIN NAQSHBAND TA'LIMYIY-AXLOQIY QARASHLARIDAN FOYDALANISH

Nurmamatova Shodiya Beshimovna

shodiyatur@gmail.com

BuxDU pedagogik ta'lim fakulteti
14-11BTU -19 guruhi talabasi

Ilmiy rahbar:

f.f.f.d.dotsent **M.Y.Ro'ziyeva**

***Annotatsiya:** Ushbu maqolada siz Bahouddin Naqshbandning tarbiyaviy va axloqiy qarashlarini tarbiya darslarida qo'llagan holda o'quvchilar uchun ta'lim qanchalik muhim va dolzarb ekanligi hamda bu jarayon qanday olib borilishi haqida ma'lumotga ega bo'lasiz.*

***Kalit so'zlar:** o'qituvchi, o'quvchi, ota-ona, bola, ilm, talim-tarbiya, maktab.*

***Аннотация:** В этой статье вы узнаете, насколько важно и актуально образование для учащихся и как осуществляется этот процесс, применяя воспитательные и нравственные взгляды Бахауддина Накишбанда на учебных занятиях.*

***Ключевые слова:** учитель, ученик, родитель, ребенок, наука, образование, школа.*

***Annotation:** In this article, you will get information about how important and relevant education is for students and how this process is carried out, applying Bahauddin Naqshband's educational and moral views in education classes.*

***Key words:** teacher, pupil, parent, child, science, education, school.*

“Tarbiya” darsliklarida Bahouddin Naqshband ta’limiy-axloqiy merosidan foydalanishdan ko‘zlangan maqsad – o‘quvchilar tomonidan egallangan Bahouddin Naqshband hayoti va ta’limiy-axloqiy qarashlari borasidagi nazariy bilimlarni mustahkamlash, ularni amaliy faoliyatga tadbiiq etish, o‘quvchilar tomonidan tashkil etilayotgan faoliyat, hatti-harakatlarning ma’naviy-axloqiy mazmun kasb etishiga erishish, bu borada dastlabki ko‘nikma va malakalarni hosil qilish, ularda ma’naviy-axloqiy sifatlarni shakllantirish, ushbu sifatlarni yanada boyitish va doimiy sur’atda rivojlantirib borishdan iboratdir.

Sinfdan tashqari sharoitda uyushtiriluvchi tarbiyaviy ishlar jarayonida Bahouddin Naqshbandning ta’limiy-axloqiy qarashlaridan foydalanish quyidagi tarbiyaviy ishlar shaklida tashkil etish mumkin: ma’ruza, seminar, suhbat, ifodali o‘qish, matbuot konferensiyasi, o‘quvchilarning nazariy anjumanlari, bahs, sayohat va boshqalar.

O‘quvchilar Bahouddin Naqshbandning ta’limiy-axloqiy qarashlarini o‘rganishi va ularni barkamol inson sifatida tarbiyalashda guruhlar bilan o‘tkaziladigan tarbiyaviy tadbirlar ham o‘ziga xos xususiyatlarga ega bo‘lib, u dars jarayonida olgan bilimlarni mustahkamlash, to‘ldirishga xizmat qiladi. Bu guruhdagi tarbiyaviy tadbirlar o‘quvchilarning qiziqishlariga ko‘ra uyushtiriladi. Ommaviy tadbirlardan farqli tarzda mag‘lub va g‘olib aniqlanadi, tarbiyaviy tadbir jarayonida har bir o‘quvchining ma’naviy qiziqishi, qobiliyati, saviyasi, tarbiyalanganlik darajasi, alloma merosiga munosabati namoyon bo‘ladi, o‘quvchi qobiliyatini rivojlantirishga alohida e’tibor beriladi: tarbiyaviy tadbir o‘tkazishda reja, dastur asos bo‘lib xizmat qiladi, natijani yakunlash va baholash faol kechadi.

Guruhlar asosida tashkil etiladigan tarbiyaviy tadbirlar jarayonida o‘quvchilarning ma’naviyatini shakllantirish bilim, nazariy, amaliy, ijodiy, ijtimoiy-ma’naviy faoliyatlar orqali amalga oshiriladi.

Umumiy O‘rta ta’lim maktablarida “Odobnoma”, “O‘qish”, “Milliy istiqlol g‘oyasi va ma’naviyat asoslari” fani to‘garagi rejasiga Bahouddin Naqshband merosini kengroq o‘rganishga yordam beradigan ilmiy asarlarni o‘qib-o‘rganish

vazifasi ham kiritiladi. Shu bilan birga mazkur to‘garak rejasini tuzishda o‘quvchilar jamoasining xohish-istaklari, yosh xususiyati hisobga olinadi. To‘garakda o‘tkaziladigan mashg‘ulotlar rejasining har taraflama o‘ylanib tuzilishi to‘garak a‘zolarining faoliyatini oshirishga yordam beradi. «Oltin meros» to‘garagining ish uslubi quyidagicha bo‘lishi mumkin: Bahouddin Naqshband merosidagi ayrim pand-nasihatlarini ifodali o‘qish, ayrimlarining tahlili ustida ishlash, alloma ta’limoti yuzasidan ma’ruzalar tayyorlash va uni muhokama qilish, ayrimlari yuzasidan kitobxonlar anjumani o‘tkazish va boshqalar.

Shuningdek, adabiy to‘garaklarda mutafakkirning «Diling – Allohda, qo‘ling mehnatda bo‘lsin» shiorini o‘rganish o‘quvchilarni mehnatsevar bo‘lishga, ularda hurfikrlilik, insonparvarlik, ma’rifatparvarlik, mehnatsevarlik, vatanparvarlik hissini tarbiyalashga, nafosatlilik g‘oyalarini o‘stirishga katta ta’sir ko‘rsatadi.

Bundan tashqari dramatik to‘garaklarda Bahouddin Naqshband hayoti va ta’limoti haqidagi rivoyatlardan kichik sahna epizodlar tayyorlash ham mumkin.

O‘quvchilarni ma’naviy-axloqiy, milliy qadriyatlar ruhida tarbiyalashga yo‘naltirilgan tarbiyaviy tadbirlarning asosiy xususiyati o‘quvchi kundalik hayotining muhim tarkibiy qismi sifatida namoyon bo‘ladi. Bu tadbirlarda ishtirok etish natijasida o‘quvchi, birinchidan, o‘quv ishining davomi sifatida turli mavzudagi ma’ruzalar, suhbatlar, savol-javoblarda qatnashadi, o‘z bilim va ma’naviy saviyasini boyitib boradi.

Bahouddin Naqshbandning ta’limiy-axloqiy qarashlari vositasida o‘smirlarni ma’naviy-axloqiy qadriyatlar ruhida tarbiyalashni ko‘zda tutgan tarbiyaviy tadbirlarga umumiy O‘rta ta’lim maktabi tarbiyaviy ishlarining tarkibiy qismi sifatida qarash maqsadga muvofiqdir.

Uchinchidan, o‘quvchilarni tarbiyaviy tadbirlar jarayonida Bahouddin Naqshband ta’limiy-axloqiy qarashlaridan foydalanish orqali ularda insoniylik fazilatlarini shakllantirish, asosan, maktabning mavjud imkoniyatlaridan kelib chiqqan holda uyushtiriladi.

To‘rtinchidan, Bahouddin Naqshbandning ta’limiy-axloqiy qarashlaridagi odob, axloqiy fazilatlar va ta’limiy qarshlarni o‘rganish, qsmirlarni tarbiyalashga bag‘ishlangan tarbiyaviy tadbirlarning mazmuniga o‘rganiladigan davr ijtimoiy, iqtisodiy, ma’naviy hayoti mohiyati singdiriladi.

Bahouddin Naqshbandning ta’limiy-axloqiy merosidan tarbiyaviy jarayonda foydalanishga yo‘naltirilgan tadbirlar o‘quv faoliyatning uzviy davomi hisoblanib, ular o‘quvchilar tomonidan egallangan nazariy bilimlarni mustahkamlash, ularda ma’naviy-axloqiy mazmundagi amaliy faoliyatni tashkil etish borasidagi ko‘nikma va malakalarni shakllantirishga yordam beradi. Sinfdan tashqari tarbiyaviy ishlar jarayonidagi tadbirlarning aniq maqsad va puxta asoslangan vazifalarni hal etishga yo‘naltirilishi o‘quvchilarda Bahouddin Naqshband ta’limiy-axloqiy g‘oyalari asosida muayyan ma’naviy-axloqiy kamolotni ta’minlaydi. Bahouddin Naqshband ta’limotidan darsdan tashqari tarbiyaviy tadbirlar o‘quv faoliyatning uzviy davomi bo‘lib, ular o‘quvchilar tomonidan egallangan nazariy bilimlarni mustahkamlash, ularda ma’naviy-axloqiy sifatlarni shakllantirish, ular tomonidan ma’naviy-axloqiy mazmundagi amaliy faoliyatni tashkil etish borasidagi ko‘nikma hamda malakalarni shakllantirishga yordam beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 6-noyabrdagi “Ta’lim-tarbiya tizimini yanada takomillashtirishga oid qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida”gi PQ-4884-sonli Qarori.
2. Ro‘ziyeva d va boshq . Tarbiya. Darslik. T., “Sano –standart”. 2020. 95 b.